

Táborová putování na vodě

Vodní skauti tráví každou volnou chvíli v blízkosti té zvláštní sloučeniny vodíku a kyslíku, jež je za normální teploty a tlaku bezbarvou čirou kapalinou bez zápachu a v silnější vrstvě tvoří namodralou substanci, které říkáme voda a její zvláštností je to, že je z obou stran mokrá. Není tedy divu a je více než

žádoucí, aby i letní tábor se konal u vody, ať již je to řeka, rybník nebo velká vodní nádrž. Co může být větším dobrodružstvím, než nasednout do lodí a pod plachtami či s pádly v ruce, den za dnem poznávat nové krajiny a objevovat dosud nepoznaná vodácká dobrodružství.

Proto v tomto čísle elektronické Kapitánské pošty přinášíme pár metodických rad k organizaci a průběhu putovních táborů.

Před pomalu se blížícími prázdninami a tábory přejeme vám všem dostatek vody pro vaše letní putování!

Platejz

Putovní tábory: jak na ně

Putovní tábory na vodě jsou od stálých táborů odlišné zejména organizačně a programově. Zpravidla bývají kratší, fyzicky a mnohdy i psychicky náročnější. Pro účastníky jsou důkladnou prověrkou jejich nejrůznějších vodáckých schopností a dovedností, když současně jsou tím nejlepším vodáckým výcvikem. Abychom však měli možnost co možná nejvíce si užívat vodáckého putování, je třeba přípravám putovního tábora věnovat náležitou pozornost. Celá příprava by se dala rozdělit na několik částí:

- výběr vhodné trasy putování a způsobu přemístování

- přípravu vybavení
- přípravu programu

VÝBĚR VHODNÉ TRASY

Čím více zářezů z pokořených potoků, říček i veletoků, tím složitější bývá rozhodování, kam to vlastně letos pojedeme putovat.

První a nejzásadnější otázkou je, kdy a v jakém složení se na putovní tábor vydáme. Naše země i země okolní nabízejí nepřehledné množství vhodných vodáckých terénů pro naše putování, avšak pouze vybrané z nich jsou vhodné právě pro naši skupinu. Je třeba vzít v úvahu organizační zajištění, počet vedoucích, počet účastníků, jejich vodácké zkušenosti a dovednosti. Pamatuj, že nejen putovní tábor může být úspěšný pouze

FOTO TOMÁŠ FIALA - FIALÍK

když jej dokáží zvládnout a užít si jej i ti nejslabší z účastníků. (Více rad k bezpečnostnímu zajištění vodáckých akcí přinesla KP 3/2010).

Známe-li možnosti skupiny účastníků, můžeme se pustit do výběru vhodného vodního toku. Ať se vydáme zdolávat celý vodní tok od jeho počátku po soutok z některou z významných řek naší země nebo se vydáme pouze na jeho část, vždy bychom měli volit délku celodenního putování mezi 15 – 25 km. Při plánování jednotlivých dní je třeba brát v úvahu známé okolnosti - ať již jsou to jezy, které musíme překonávat, paměťihodnosti, které by bylo dobré navštívit a nebo pouze organizační záležitosti, kdy je třeba doplnit zásoby.

Pokud má být putování delší než jeden týden, doporučuje se pravidelně zařazovat odpočinkové dny, kdy trasa nebude tak náročná, popř. ve vztahu ke sjížděnému toku a možnostem účastníků zařazovat volný den. Shrnuto, každý 3 - 4 den plavbu přerušit a zůstat 1 - 2 dny na stejném místě, které nám poskytne možnost smysluplného využití této zastávky (navštěva nedalekého hradu, doplnění zásob, návštěva spřáteleného oddílu tábořícího na břehu námi sjížděného toku, ad.)

Společně s rozhodnutím o vodním toku, které při svém putování pokoříme, je třeba si položit další zásadní otázku, a to zda budeme cestovat „natěžko“ nebo „naleh-

FOTO DANA MEJZLÍKOVÁ

ko.“ Jinak řečeno, zda budeme putovat s nebo bez doprovodného vozidla.

Rozhodneme-li se jet nalehko, tedy s doprovodným vozidlem, máme na své straně několik výhod. Množství vodních toků se zvětšuje, neboť putování bez bagáže je variabilnější. Můžeme si vybírat z takových vodních toků, na kterých bychom s bagáží mohli mít problémy např. pro aktuální nižší vodní stav nebo pro jeho obtížnost. Lodě bez bagáže jsou rovněž obratnější, můžeme tedy volit takové terény, které bychom si s naloženými loděmi nemohli dovolit, navíc se cestou můžeme věnovat vodním hrátkám, nehrozí nebezpečí namočení či utopení materiálu. Plavba bez bagáže rovněž usnadňuje vodácký výcvik, ať již při vlastní plavbě (např. výcvik posádky na pramici, výuka kormidlování) nebo při výcviku na vodním terénu (např. na šlajsně nebo jiném zajímavé terénu). Řešení problému s poškozením lodě či dalšího vodáckého materiálu je nepoměrně jednodušší, posádku lze zanechat na určitém místě, kde je doprovodné vozidlo vyzvedne. Podobně lze řešit různost vodáckých schopností, kdy některé úseky jsou vhodné pouze pro část účastníků. Nezanedbatelná je též možnost sjet již jednou sjetý úsek znovu, popř. opakovaně. Onou obrácenou stranou mince je však samotná nutnost doprovodného vozidla a jeho řidiče. Rovněž tábořiště, které nám budou sloužit pro nocování, by měla být relativně dostupná doprovodnému vozidlu (pokud využíváte autobus, pak

je to mnohdy velmi problematické, ba někdy nemožné).

Putování „natěžko“ bez doprovodného vozidla je organizačně o něco náročnější, avšak díky tomu získáme možnost tábořit na místech, kam se dopravní prostředky ani nepřiblíží. Na druhou stranu je třeba takovouto akci ještě pečlivěji připravit a přípravu několikrát zkontrolovat: počet účastníků je přesně omezen počtem míst v lodích; lodě musí být v mnohem lepším stavu (což v době plastů již snad není tak palčivý problém), po celou dobu budou sloužit jako prostředek pro přepravu osob, jejich osobních věcí a zejména věcí

JAK NA BALENÍ?

- každý by měl mít s sebou jen nezbytné množství oblečení a osobních věcí
- spacáky a oblečení na spaní je vhodné ukládat naspod barelu či lodního pytle (budou třeba až večer)
- na vrchu doporučujeme mít náhradní oblečení na převléčení, pokud se promočíte
- do lodního pytle nebalte věci s ostrými hranami - mohly by ho poškodit
- během plavby mějte po ruce pití, pláštěnku, opalovací krém, případně léky

společných - eráru. Plně naložené lodě jsou pomalejší, méně obratné a vždy hrozí nebezpečí namočení nebo ztráty převáženého materiálu, což v případě utopení některých věcí může mít nedozírné následky. Však si asi sami dokážete představit, jaké by to bylo, kdyby se utopily kotlíky, propanbutanová bomba či většina kanystrů s vodou.

V závislosti na mnoha okolnostech bude cena akce s doprovodným vozidlem vždy o něco vyšší. Na druhou stranu putování s doprovodným vozidlem nám umožňuje rozmanitější činnost přímo na vodě a rozšiřuje okruh možných sjížděných úseků. Nezanedbatelná může být i úspora nákupu větší-

ny potravin ve velkém městech na počátku akce. Zejména u většího počtu účastníků se může takováto úspora rovnat nákladům spojeným s doprovodným vozidlem.

VYBAVENÍ

Pokud zvolíme variantu putování bez doprovodného vozidla, musíme si uvědomit, že vše budeme muset vést v lodích. Přípravě vybavení je proto lepší věnovat zvýšenou pozornost. Množství erárního materiálu a zejména způsob jeho zabalení volíme s ohledem na množství a druh lodí, které jej budou přepravovat, lépe se samozřejmě balí materiál na pramici než deblovku.

Lodě by (minimálně na počátku plavby) měly být v co nejlepším technickém stavu. Vhodné je mít s sebou několik náhradních pádel různých délek 1 - 2 náhradní plovací vesty. Nedílnou součástí vybavení by měla být vodotěsná, snadno dostupná lékárnička a samozřejmě záchranné pomůcky v čele s házecími pytlíky. V případě, že stále jezdíme na laminátových lodích, je dobré s sebou mít malou sadu na opravy. Bohužel, ani v době plastových lodí se tu a tam nevyhneme nutnosti poupravit či přímo opravit plastovou loď v terénu - proto doporučujeme s sebou vždy vozit „odřezky“ plastového materiálu, kterým se v případě potřeby dá loď opravit za použití provizorní pájky (do kleští sloužících k obsluze kotlíků se uchopí ohnutý hřebík, který se střídavě nahřívá nad hořákem a za jeho pomoci se do vzniklého otvoru vpájí plastový materiál).

FOTO TOMÁŠ FIALA - FIALÍK

Z dalšího vybavení je kromě stanů pro účastníky vhodné mít k dispozici i větší plachtu (např. velkoformátové zatírané plachty či jiné k tomu vhodné materiály), která může sloužit v případě nepříznivého počasí jako přístřešek pro vaření či k uschování materiálu.

Vybavení kuchyně a celý její systém je velmi individuální a vždy vychází ze zvyklostí v daném oddíle. Není snad třeba připomínat, že zejména vybavení kuchyně by mělo být precizně zabaleno tak, aby se stále udržovalo v co možná nejčistším stavu.

Vždy je třeba při plánování myslet nejen na to, kde doplníme zásoby potravin, ale zejména na to, kde se zcela určitě dostaneme k pitné vodě. Před vlastním odjezdem je vhodné se o přístupu k pitné vodě informovat u provozovatele tábořiště, kde máme v plánu nocovat, popř. si již na danou noc místo zamluvit. Erární zásoba pitné vody by vždy měla být taková, aby v případě nouze vystačila na zhruba dva dny, každou příležitost k doplnění životodárné tekutiny do našich lodních rezervoárů je třeba náležitě využít. Vhodné jsou ka-

HYGIENICKÁ RIZIKA NA PUTOVNÍCH TÁBORECH

- mějte vždy dostatečnou zásobu pitné vody pro společnou i osobní potřebu
- k pití, vaření, čištění zubů apod. používejte zásadně pitnou vodu
- dbejte na správné uložení potravin do vodotěsných obalů
- nezapomínejte na mytí rukou před jídlem
- kontrolujte děti, aby nezůstávaly v mokřem či vlhkém oblečení po plavbě či koupání
- když se zrovna neplavíte, sušte všechny mokré věci včetně bot do vody - zabráníte tím nachlazení, vzniku plísní či jiných zdravotních obtíží
- zejména u mladších členů neškodí zkontrolovat, zda jim někde v útrokách barelu nezatlívají mokré či vlhké věci
- nepodceňujte zdravotní problémy dětí ani vás (někdy mohou být způsobeny stresem, zejména u nováčků - zejména zažívací potíže)

nastyry do deseti litrů, jsou relativně snadno přepravitelné i v plném stavu a i jejich umístění do lodě nečiní velké obtíže.

Je nezbytné, aby každý účastník měl kromě pokrývky hlavy samozřejmě i svou vlastní, nejméně 1,5 litrovou láhev na vodu.

VLASTNÍ PLAVBA

Jednotlivým účastníkům vodáckých putování je vhodné kromě

lodi, vesty a pádla přidělit rovněž erární materiál, svou váhou i objemem odpovídající plavidlu a jeho posádce. Vše se zaznamená do lodního deníku a nemůže se tedy stát, že by někomu chybělo pádlo, měl cizí vestu nebo při ranním balení zůstalo něco nenaloženo.

Máme-li při přípravě pocit, že materiálu je příliš mnoho, můžete provést tzv. „suchý test“: naložte vše do lodí na suchu a tím svou domněnku vyvráťte či potvrďte. Při tomto testu můžete rovněž libovolně šoupat s materiálem a docílit tak lepšího způsobu naložení (a to vše v klidu a se suchýma nohami!).

Jen pro pořádek připomínáme, že je nutné mít vše vodotěsně zabaleno, ať již v lodních pytlích či barelech, a veškerý materiál k lodi pevně přivázat.

Po rozdělení do posádek, přidělení vest, pádel, kontrole pokrývek hlavy a dostatku osobních zásob pití nezbývá, než účastníkům zapakovat základní pravidla:

- ač se to zdá zvláštní, na vodě číhá mnoho nebezpečí, a proto vždy a bez jakýchkoliv řečí plníme příkazy svého kormidelníka a kapitána (při přítomnosti více dospělých je vhodné se mezi sebou domluvit, kdo bude koordinovat a velet při odjezdu, volbě plavební dráhy, přenášení jezů atd.),

- žádná loď se nevydává na vodu sama, plavba je vždy soustředěna mezi vedoucí a závěrečnou loď, která je pro každý den plavby určena,

FOTO TOMÁŠ FIALA - FIALÍK

• v případě nehody nejprve zachraňuji sebe, poté své kamarády a další osoby a teprve poté, je-li to bezpečné, zachraňuji materiál.

Vedoucí loď by měla být vybrána z nejzdatnějších posádek (nemusí to být nutně kapitán či vedoucí akce). Posádka této lodi je přesně obeznámena s celou trasou, zná cíl etapy, vyhledává vhodná místa k plánovaným přestávkám, vyhledává místa k přenášení či sjíždění obtížných míst. Svou rychlostí určuje rychlost plavby celé skupiny a volí optimální trasu pro ostatní. Neměla by být ostatními loděmi předjížděna. Zdolá-li sama obtížné místo (jez, propust, peřej) zastaví a koriguje ostatní smluvenými signály. Ani vedoucí loď není neomylná. Lodě jí následující nekoukají, co kde lítá, a zvolí-li vedoucí loď nevhodnou trasu, signalizuje toto ostatním a ty musí zvolit trasu odlišnou, kterou jim většinou doporučí svými signály loď vedoucí.

Závěrečná loď je článkem neméně důležitým a i ona by měla být tvořena těmi zdatnějšími a zkušenějšími. Je vhodné, aby tato loď byla kanoe, nikoliv pramice či jednomístné plavidlo. Veze potřeby pro opravy, lékárníčku apod. Musí být obeznámena s rozvrhem etapy, jejím cílem, překážkami, okolím, komunikacemi, obcemi a únikovými možnostmi. Rychlost plavby uzpůsobuje tak, aby lodě byly víceméně pohromadě. Při přenášení či startování odjíždí sice jako poslední, ale stará se o to, aby se nikde nic nezapomnělo. Měla by být připravena k odjezdu mezi prvními, aby mohla pomáhat jiným a současně byla pobídkou k rychlejšímu odjezdu.

Lodě se na vodě pohybují v závislosti na charakteru toku, obtížnosti, přehlednosti, četnosti překážek, v kratších či vzdálenějších vzdálenostech. Na zcela klidné vodě není na závadu, předjede-li některá loď vedoucí či zůstane za závěrečnou. Vždy však jen na takovou vzdálenost, aby ji bylo možno bezprostředně pomoci. Máme-li lodí více,

je vhodnější tyto rozdělit a stanovit více vedoucích a závěrečných lodí, vždy pro určitou skupinu. Rozestupy nelze jednoznačně určit, měly by však být takové, aby loď následující nejen jasně viděla, kudy přesně jela loď předchozí, ale aby též byla schopna ji v případě potřeby včas pomoci. Na druhou stranu ale musí být schopna včas zastavit či přistát v nenadálé situaci, aniž by loď před sebou i sebe sama ohrozila.

U krátkých, nebezpečnějších úseků (jez, propust, kaskáda) volme raději prohlídku předem, a následně postupné sjíždění s případným zajištěním ze břehu. Nejvhodnější způsob určí jediné vedoucí (i když třeba po poradě se zkušenými). První by měla jet nejzkušenější posádka.

PROGRAM

U putovních táborů je velmi složitě odhadnout zejména počasí, a proto program musí být dostatečně variabilní. Při plavbě je pak vhodné přizpůsobovat jej aktuálnímu stavu počasí i morálce mužstva. Pokud nám počasí dovolí, je vhodné plavbu zpestřovat drobnými, kupř. míčovými hrami, koupáním a zastávkami. Při putování bychom si neměli nechat ujít možnost navštívit přilehlá města, hrady, zámky či jiné pamětihodnosti i další zajímavá místa podél plavby. Jejich shlédnutí by mělo být dopředu začleněno do plánu a mělo by na něj být dostatek času. Příjemnou změnou při plavbě jsou samozřejmě sjížděné jezy a přírodním kaskády, které lze využít k tré-

ninku techniky jízdy.

Je vhodné, aby po většinu plavby probíhala jednoduše hodnotitelná táborová hra. Dobře upletené libreto zpestřuje celý tábor zejména těm mladším, kteří tak snáze překonávají těžkosti putovního tábora, neustálé balení a vybalování, všudypřítomnou vlhkost a další záporné stránky vodáckého putování. Samozřejmě, kromě táborové hry je vhodné mít v zásobě i dostatek drobných her, které nasazujeme při jednotlivých delších zastávkách, než se připraví oběd či provede nákup. Programovou náplň je třeba vždy uzpůsobit věku, zdatnosti a formě účastníků. Nezanedbatelný vliv na možnosti programu má samozřejmě kromě počasí i prostor okolo řeky a prostředí kempů.

Nováčky, kteří sjeli na putovním táboře svou první řeku, nezapomeňte na konci řádně pokřtít!

Závěrem osobní vzpomínku: když jsme v roce 2002 sjížděli Lužnici, veškerý program byl neustále narušován hejný krvežíznivých komárů. Každý další den našeho putování jsme byli nuceni soustavně upravovat připravený program, a to až do doby, než jsme se více přiblížili civilizaci, kde hejna komárů alespoň občas polevila ve svých útocích. Přestože byl program ve výsledku úplně odlišný od původního plánu, dodnes vzpomínáme na celou komáří akci více než v dobrém. Každá akce, a ty na vodě zvláště, jsou vždy především o účastnících.

Platejz, Pinda

